

Information om gödseldispenser

För att motverka näringsläckage från jordbruket finns regler när det gäller användningen av gödsel. Bland annat finns restriktioner för när spridning av gödsel får ske och krav på nedbrukning eller myllning. Reglerna ska normalt sett följas men i vissa fall kan du beviljas ett undantag – dispens – från några av kraven.

När kan du få dispens?

Tillsynsmyndigheten kan bara ge dispens för omständigheter som du som verksamhetsutövare inte har eller borde ha kunnat förutse eller påverka.

Att väder och nederbördsmängder varierar under året och mellan år är några av de förutsättningar som du som lantbrukare måste räkna med i planeringen av din verksamhet.

Huvudregeln är att du ska ha en lagringskapacitet som är så stor att normala variationer i nederbörd och temperatur inte innebär överfulla gödselbehållare om spridning inte kan ske som planerat. Jordbruksverkets schablonvärden för producerad mängd gödsel är bara minimivärden, vilket innebär att du i praktiken kan behöva större lagringsvolym för att klara en vintersäsong.

Tillsynsmyndigheten får inte ge dig dispens om du kan lösa problemet på egen hand på din gård eller genom att låna eller hyra lagringsutrymme av någon annan. Det innebär att du i första hand ska undersöka om gödseln kan flyttas till någon annan tät lagringsplats.

En dispens ska vara sista utvägen för att förhindra en akut situation där din gödselbrunn riskerar att rinna över och ge upphov till ett punktutsläpp. I de fallen är det miljömässigt motiverat att du sprider gödseln på en större yta där näringsämnen kan tas upp av grödan.

Vinderosion och jordflykt

På våren är det problem med vinderosion och jordflykt i vissa delar av Skåne, Blekinge och Halland. Spridning av stallgödsel på åkermark utan efterföljande nedmyllning kan hjälpa till att binda jorden. Du kan därför söka dispens från nedmyllningskravet i dessa områden.

Ansökan om dispens – så här gör du

Om du behöver ansöka om dispens ska du vända dig till din tillsynsmyndighet, vanligtvis miljökontoret eller motsvarande i din kommun. Om din verksamhet är tillståndspliktig kan länsstyrelsen i vissa fall vara tillsynsmyndighet.

En del tillsynsmyndigheter har en blankett du ska fylla i för att ansöka om dispens och ibland räcker det med ett telefonsamtal. Vid ansökan kommer du bland annat behöva redogöra för vilka extraordinära omständigheter som har uppstått som gör att du behöver söka dispens, vilka alternativa lagringsplatser du har undersökt, vilket gödselslag och vilka mängder som behöver spridas och vilket fält som spridningen kommer att ske på.

Vad gäller vid beslut om dispens?

Om tillsynsmyndigheten beviljar dispens ska du få en skriftlig bekräftelse på detta. Dispensen kan innehålla villkor, det vill säga försiktighetsmått och begränsningar för hur du får sprida din gödsel. Det är för att spridningen ska kunna styras till så lämpliga fält, tider och förhållanden som möjligt. Tillsynsmyndigheten kan komma att följa upp dispensen för att kontrollera att eventuella villkor har följts.

Återkommande behov av dispens-ansökan

Dispens kan endast lämnas vid extraordinära omständigheter. Det innebär att dispens ska vara en engångsföreteelse, inte ett återkommande behov. Har du behövt söka dispens bör du noga tänka igenom varför problemet har uppkommit och vad du kan göra för att undvika att det sker igen. Kanske behöver du se över ditt behov av lagringskapacitet och eventuellt utöka detta. Är lagringskapaciteten tillräcklig kan du behöva ändra dina rutiner för gödselspridning och kanske även din växtodlingsplan. Du kan behöva ta hjälp av en rådgivare för att få ett bättre utnyttjande av gödseln.

Mer information

Jordbruksverkets föreskrifter och allmänna råd (SJVFS 2004:62) om miljöhänsyn i jordbruket vad avser växtnäring. 36 § beskriver möjligheten till undantag från spridningsrestriktioner och nedmyllningskrav.

Egenkontroll – tänk igenom följande

Frågor	Kommentarer
Ser du några alternativ till spridning?	Kanske finns möjlighet att lagra gödseln någon annanstans, antingen på den egna gården eller hos någon granne.
Vilken är den lämpligaste tidpunkten för spridning?	Kanske går det att styra spridningen till tidig vår snarare än sen höst. Grödans förmåga att ta upp näringsämnen är bättre på våren.
Vilka fält är lämpligast för spridning?	Riskerna för förluster av näringsämnen via ytavrinning påverkas bland annat av växtlighet, lutningen på marken och markens infiltrationskapacitet. Gödseln bör spridas på plan mark med etablerat växttäck, exempelvis gräsvall. I första hand bör fält som inte gränsar mot sjöar eller vattendrag väljas. Är det inte möjligt bör en utökad gödslingsfri zon lämnas på fältet. Du som sprider gödseln är alltid ansvarig för att spridningen inte förorenar dricksvattentäkter. Vintertid bör du utöka skyddsavståndet ytterligare.
Hur mycket gödsel behöver du sprida?	Beräkna hur mycket gödsel du behöver sprida för att frigöra utrymme tills dess spridning återigen blir tillåten enligt de generella bestämmelserna. Givorna som läggs vintertid bör reduceras i jämförelse med normala givor eftersom en större andel av näringsinnehållet riskerar att lakas ut eller försvinna vid ytavrinning. Givorna bör därför reduceras med minst 10 ton/ha. Har du spridit gödsel under vintern ska du ta hänsyn till detta när vårens givor planeras. Det innebär att vårens giva bör minskas för att inte grödan ska övergödas.
Varför behövde du söka dispens?	Gör en egen uppföljning av orsaken till att du behövde söka dispens. Fundera över vilka åtgärder du behöver vidta för att förebygga att samma situation uppstår på din gård nästa år igen.